

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Сумський національний аграрний університет
Освітня програма	37232 Екологія
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	101 Екологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Сумський національний аграрний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	37232
Назва ОП	Екологія
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Риженко Наталія Олександрівна, Мандебура Анастасія Юріївна, Мандрик Олег Миколайович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	21.12.2021 р. – 23.12.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП <https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D0%9E%D0%9D%D0%9F.pdf>

Програма візиту експертної групи <https://agro.snau.edu.ua/programa-onlajn-vizitu-ekspertno-d1%97-grupi-pid-chas-provedennya-akreditacijno-d1%97-ekspertizi-za-specialnistyu-101-ekologiya-osvitno-naukovo-d1%97-programi-ekologiya-id-u-yedebo-37232-za-tr/>

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Освітньо-наукова програма «Екологія» за спеціальністю 101 «Екологія» у Сумському національному аграрному університеті (СНАУ) реалізується у якісному експертному науковому середовищі. Професорсько-викладацький склад на ОП є активним та мотивованим до професійного розвитку, а також дозволяє забезпечити як якісну підготовку здобувачів третього рівня вищої освіти, так і організувати та проводити експертну оцінку наукових досліджень здобувачів. Зміст ОП «Екологія» відповідає науковим інтересам аспірантів і сприяє їх повноцінній підготовці до дослідницької та викладацької діяльності, дозволяє поєднувати як навчання, так і наукову діяльність. Матеріально-технічне забезпечення відповідає сучасним вимогам для проведення наукових досліджень. Загальний аналіз всіх критеріїв виявив, що усі критерії відповідають загальноприйнятим нормам, а виявлені слабкі сторони не носять системного характеру. Таким чином, на нашу думку, СНАУ здатний забезпечити сталість у реалізації ОП та має перспективи для її подальшого розвитку та удосконалення.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Під час акредитаційної експертизи експертна група встановила наступні сильні сторони та позитивні практики ОП: – ОП розроблена, функціонує і переглядається у співпраці з провідними підприємствами екологічної галузі; – активне залучення стейкхолдерів до перегляду та удосконаленню ОП (сформована Експертна рада роботодавців за спеціальністю Екологія); – обсяг ОП та її окремих освітніх компонент відповідає чинним вимогам законодавства щодо навчального навантаження; – освітні компоненти, які входять до ОП, складають логічну взаємопов'язану систему і в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей ОП та програмних результатів навчання; – ОП передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок, що відповідають заявленим цілям; – високий науковий рівень науково-педагогічних працівників, що викладають за програмою та керують науковими дослідженнями здобувачів; – наявне унікальне обладнання, використання якого, дає змогу здобувачам зробити науковий прорив у екологічній сфері; – активне залучення державних коштів на оновлення матеріально-технічної бази; – можливість публікувати результати своїх наукових досліджень у фахових виданнях СНАУ

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

За результатами опрацювання звіту-самоаналізу, інтерв'ювання цільових груп та вивчення додатково наданих матеріалів, експертна група рекомендує: – ввести практику опублікування зведеної таблиці пропозицій і зауважень від стейкхолдерів на сайті протягом місяця після закінчення громадського обговорення – посилити акцент на висвітленні документів, положень, а також ОП і НП іноземною мовою на сайті факультету та СНАУ; – розробити та розмістити на сайті кафедри, факультету, університету іншомовні версії документів для повноцінного інформування іноземних здобувачів про ОК та ВК ОП; – розглянути ще більше можливостей матеріального стимулювання викладацької майстерності викладачів; – активізувати участь аспірантів у програмах міжнародного обміну; – посилити публікаційну активність аспірантів у виданнях, що індексуються наукометричними базами SCOPUS, WoS тощо – посилити профорієнтаційну активність для збільшення контингенту вітчизняних здобувачів вищої освіти

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Ціллю ОНП (<https://cutt.ly/rY6nyZ4>) з навчання докторів філософії за спеціальністю 101 «Екологія» є підготовка висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців, які здатні розв'язувати комплексні проблеми та здійснювати власні наукові дослідження в сфері агроєкології та біоекології із подальшим впровадженням програмних результатів навчання (ПРН) у професійну та дослідницьку діяльність. Зазначені цілі в ОНП відповідають місії СНАУ, а саме «примножувати людський капітал через – підготовку фахівців, які розбудовують суспільство на засадах сталого розвитку; – наукові дослідження та інноваційна діяльність світового рівня», а також цілям стратегічного розвитку СНАУ через: навчання – «розвиток навчання упродовж життя у взаємодії з внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами.....»; наука – «посилення впливу наукової діяльності університету на розвиток світової науки.....»; служіння суспільству – «розвиток молодого покоління свідомих громадян.....», які викладені в документах «Стратегія розвитку СНАУ на 2015–2020 роки» (<http://surl.li/afjoe>) та «Стратегія розвитку СНАУ на 2021–2025 роки» (<https://cutt.ly/bY6bWbl>).

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

За доказами звіту самооцінюваннями та результатами бесіди із здобувачами встановлено, що цілі ОНП враховують інтереси здобувачів завдяки запровадженню широкої процедури їх анкетування: «Щодо якості викладання» (<http://surl.li/arhog>); «Якості освітньо-наукової програми» (<http://surl.li/afkbe>). Результати цих анкетувань розміщуються у вільному доступі (<http://surl.li/arhol>, <http://surl.li/afkbe>). Опитування здобувачів щодо ОНП проводиться регулярно, що підтверджено здобувачами. Крім цього, пропозиції здобувачів були отримані як у вигляді рецензій та відгуків на ОНП «Екологія» (<https://cutt.ly/pY6Q4fz>), так і під час зустрічі з здобувачами ОНП (<https://cutt.ly/SY6Wu2N>), де обговорювались графік навчання, ОНП, навчальні плани із спеціальності 101 «Екологія». На зустрічах з ЕГ було підтверджено, інформацію про пропозицію здобувачки Ярошенко Н. стосовно термінів проведення польових досліджень. Для налагодження зв'язків зі стейкхолдерами та посилення їх ролі у забезпечення якості ОНП в СНАУ розроблено Положення про Експертні Ради роботодавців (<https://cutt.ly/GY6Ryst>), відповідно до якого у 2021 р. сформована Експертна рада роботодавців за спеціальністю 101 Екологія (<https://cutt.ly/2Uycqk7>). Зворотній зв'язок із роботодавцями в СНАУ здійснюється при спільних зустрічах із стейкхолдерами (<https://cutt.ly/SY6Wu2N>), на яких вони вносили свої конкретні пропозиції з обґрунтуванням напрямів покращення освітньо-наукового процесу (Кубраков С.В., Конєва М.М.) (<https://cutt.ly/CY6TdJJ>). Під зустрічей ЕГ переконалася, що роботодавці приймають активну участь в процесі формування ОНП «Екологія» доктор філософії. Однак ЕГ рекомендує ввести практику опублікування зведеної таблиці пропозицій і зауважень від стейкхолдерів на сайті протягом місяця після закінчення громадського обговорення.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

У результаті опрацювання відомостей про самооцінювання, а також проведення зустрічей, було встановлено, що ПРН за ОНП "Екологія" відповідають запитам суспільства щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців в галузі екології. Під час формування цілей та ПРН ОНП був врахований галузевий та регіональний контекст на основі аналізу екологічних проблем Північно-східної України, а також Програми економічного і соціального розвитку Сумської області на 2019 рік та наступні 2020–2021 (<http://surl.li/jmti>) та Програма розвитку агропромислового комплексу Сумської області на період до 2027 року (<http://surl.li/afjoh>), що підтверджено під час зустрічі Бойченко Р. В. – начальником відділу природно-заповідного фонду та біоресурсів Департаменту захисту довкілля та енергетики Сумської ОДА. За змістом ОНП добре враховує регіональний та галузевий контекст, що підтверджується традиційними науково-практичними зв'язками науковців з організаціями та установами (НПП «Деснянсько-Старогутський», КЗСОП «РЛП «Сеймський», заповідника «Михайлівська цілина», Департаментом захисту довкілля та енергетики Сумської ОДА). Під час складання освітньої програми робочою групою враховано досвід іноземних ЗВО з формулювання цілей та ПРН, зокрема проаналізовано аналогічні програми зарубіжних університетів: (Хенанського інституту науки і технології, Чеського університету природничих наук, університету Вайєнштефан-Тріздорф). Результатами співпраці із університетом сталого розвитку Еберсвальде та Фондом М. Зуккова (<http://surl.li/agjyl>, <http://surl.li/agjyu>) були враховані при формуванні змісту вибіркового компоненту. Участь СНАУ у «Вишеградській асоціації університетів», яка об'єднує 7 країн та 16 університетів, сприяє впровадженню новітніх методів навчання здобувачів вищої освіти третього рівня.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Державний стандарт вищої освіти України третього рівня (ступінь доктора філософії) за спеціальністю 101 «Екологія» відсутній. Програмні результати навчання ОНП передбачають, що випускники відповідатимуть дескрипторам 8 рівня Національної рамкової кваліфікації для відповідного кваліфікаційного рівня

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/nacionalna-ramka-kvalifikacij/rivni-nacionalnoyi-ramki-kvalifikacij>. Зокрема ОНП передбачає отримання необхідних для професійної діяльності знань, компетенцій та вмінь: ПРН01, ПРН02 - загально-методичні, філософсько-концептуальні знання; ПРН03-07, ПРН10-14 - спеціалізовані вміння, що дозволяють планувати та проводити дослідження, аналізувати існуючі і генерувати нові ідеї; ПРН08, ПРН09 - комунікативні здібності для обміну інформацією з науковою спільнотою з використанням академічної української та іноземної мов.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Сильними сторонами є чітко сформовані цілі ОНП та їх узгодженість із Стратегією університету. До реалізації ОНП залучені кваліфіковані та вмотивовані покращувати якість освіти науково-педагогічні працівники і роботодавці (сформована Експертна рада роботодавців за спеціальністю 101). Університет має ресурси, достатні для досягнення цілей ОНП. Програмні результати навчання ОНП «Екологія» відповідають дескрипторам Національної рамки кваліфікацій.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Рекомендації: ввести практику опублікування зведеної таблиці пропозицій і зауважень від стейкхолдерів на сайті протягом місяця після закінчення громадського обговорення.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

ЗВО має чітко визначену стратегію реалізації ОНП третього рівня вищої освіти «Екологія», що відповідає його місії та стратегії. Компетентності передбачені ОНП сформульовані у відповідності дескрипторам НРК. Суттєві недоліки відсутні, надані ЕГ рекомендації дозволяють сформулювати висновок щодо відповідності даного критерію рівню "В".

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Відповідно до навчального плану, розміщеного на сайті факультету агротехнологій та природокористування (https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/NP_101_20212.pdf) загальний обсяг ОНП у кредитах ЄКТС становить 60, з яких за вибором аспіранта складає 25%, що відповідає Закону України «Про вищу освіту». Стандарт ВО відсутній. Обсяг ОК (у кредитах ЄКТС) ОНП, спрямованих на формування компетентностей, що формують здобуття глибинних знань із екології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за цією спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку становить 21, оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору становить 4, набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності тощо становить 28, здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою за ОНП становить 7, що цілком відповідає проекту Стандарту ВО 101-екологія (Доктор філософії). Обсяг у кредитах ЄКТС, що відводиться на дисципліни за вибором здобувачів загалом становить 15, всі вони стосуються компетентностей, що формують здобуття глибинних знань із екології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за цією спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку (Лісова екологія, Біоіндикація і біотестування, Популяційна екологія рослин, Біосозологія, Біометрія з основами моделювання та прогнозування популяційних процесів, Сучасні проблеми агроєкології).

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Навчальний план сформований відповідно до ОНП «Екологія». Слід зазначити, що точна дата затвердження НП відсутня, є тільки рік затвердження. ОНП розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджених постановою КМУ від 30.11.2015 р. № 1187 з змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 365 від 24.03.2021 р, зміст її є чітко визначеним (https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/%D0%9E%D0%9D%D0%9F_%D0%95%D0%9A%D0%9E-2021.pdf). ОК, включені до ОНП, створюють витриману холистичну систему та дозволяють досягти цілей і ПРН, а також цілком відповідають усім компетентностям. Всі 14 ОК забезпечують 14 ПРН. Так, ОК 12 (Методика підготовки наукових праць іноземною мовою) забезпечує ПРН 3, 4, 8, 9. ОК 5 (Рослина в досліді) забезпечує ПРН 2, 4, 7, 13, 14. ПРН 01. Демонструвати глибоке знання передових концептуальних та методологічних основ природничих наук, що дає можливість переосмислювати та поглиблювати науку про довкілля забезпечується ОК 4,6,7,13. ОНП є структурованою та збалансованою за семестрами і роками навчання, зокрема, удосконалення навчального року освітній процес триває 56 годин на тиждень. Взаємопов'язаність ОК визначена структурно-логічною схемою навчання. Так, ОК 6 є безперечною передумовою проведення наукових досліджень популяційної екології та ОК 14. У ОНП на сторінці 16 зазначено, що для підготовки іноземних здобувачів можливі зміни в структурно-логічній схемі згідно угод про умови навчання на третьому рівні вищої освіти в Сумському НАУ іноземних громадян. За навчальним планом вся освітня складова реалізується за перші два роки навчання (1 рік навчання: 1 семестр – 5 тижнів навчання, 2 семестр – 9 тижнів навчання) (https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/NP_101_20212.pdf). Проте ОНП іноземною мовою не висвітлена на сайті факультету, кафедри і СНАУ. Натомість у рубриці «Підготовка іноземних здобувачів» (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%1%97-ta-botaniki/pidgotovka-zdobuvachiv-za-onp-ekologiya/pidgotovka-inozemnix-zdobuvachiv/>) є «Mandatory Units» та «Compulsory Units», в яких англійською мовою представлені лише силабуси дисциплін, які викладаються на ОНП. Рекомендуємо ідентично до україномовної версії висвітлювати ОНП на сайті кафедри іноземною мовою.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Об'єктом вивчення ОНП є структура та функціональні компоненти екосистем різного рівня та походження; антропогенний вплив на довкілля та оптимізація природокористування, що повністю відповідає предметній області екології. ОК охоплюють широке коло природоохоронних сучасних проблем та наукових напрямів дослідження неоекології. Оскільки науковий напрям кафедри екології та ботаніки ґрунтується на широко відомій в Україні та за її межами школі популяційної екології рослин професора Ю. А. Злобіна (Наукова школа Злобін), акцент формування компетентностей щодо здобуття глибинних знань із екології, стосується вивчення особливостей і закономірностей функціонування фіторізноманіття на популяційному рівні організації живої матерії (ОК 5, 6; ВК1-3). Значна частина наукової та освітньої складових програми присвячена реалізації наукових фітоекоекологічних досліджень, які відображають особливості Східного регіону України, зокрема обґрунтуванню нових територій ПЗФ Сумщини, що включає насамперед облік червонокнижних видів рослин та формацій, занесених до Зеленої книги України, їх охорону і відтворення. Аспіранти забезпечені обладнанням та устаткуванням, необхідним насамперед для натурних (польових) досліджень, які провадяться в основному на території ПЗ, РЛП, НПП Сумщини для виконання фітоморфометричних досліджень, а також вивчення будови та властивостей екологічних систем різного рівня та походження. Лабораторні дослідження здійснюються у лабораторії екологічного землеробства та природокористування тощо. Обробка експериментального матеріалу (біометричні дослідження) здійснюється у «Центрі колективного користування» СНАУ за допомогою ліцензованого програмного забезпечення.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обов'язку, передбаченому законодавством.

Індивідуальна освітня траєкторія передбачає вибір 25% (15 кредитів ЄКТС) навчальних дисциплін від загальної їх кількості НП (https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/NP_101_20212.pdf), що відповідає Закону України «Про вищу освіту», (пункт 15 частини першої статті 62 Закону України «Про вищу освіту»). Відповідно до СО, формування індивідуальної освітньої траєкторії для здобувачів вищої освіти СНАУ втілюється за процедурою, що нормується «Положенням про організацію освітнього процесу у СНАУ», введеного наказом ректора № 112-к від 08.04.2015 р. (Положення про ОП) та «Положенням про організацію вивчення навчальних дисциплін вільного вибору», введеного наказом ректора № 367-к від 21.09.2020р. (Положення про вільний вибір). На зустрічі із зав. каф. екології та ботаніки Скляр В. зазначила, що аспірант обирає 3 дисципліни з 6, подаючи заяву на завідувача кафедри екології та ботаніки із вказаними дисциплінами, які реалізуються на другому році навчання. Кожна варіативна дисципліна становить 5 кредитів ЄКТС (150 год.). Підсумковий контроль-екзамен. Здобувачі (зокрема, аспірант 2 р.н. Ярошенко Н.) підтвердили у розмові, що вони вільно відповідно до свого наукового напрямку досліджень обирають навчальні дисципліни. Інформування щодо індивідуального вибору здобувача здійснюється

за допомогою електронної пошти, Viber, Telegram, а також безпосередньо науковими керівниками і завідуючою кафедрою екології та ботаніки. Всі силабуси дисциплін вільного вибору аспіранта розміщені на сайті факультету (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%20i%20botaniki/pidgotovka-zdobuvachiv-za-onp-ekologiya/silabus-disciplin/>). Здобувачі мають вільну можливість вжити право на академічну мобільність відповідно до «Положення про реалізацію права студентів Сумського національного аграрного університету на академічну мобільність, затверджену ВР СНАУ, протокол № 7 від 25.01. 2016 року (http://docs.snau.edu.ua/documents/education/n_docs/4.pdf), чим і скористалась аспірант Ярошенко М.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Серед обов'язкових дисциплін НП передбачено ОК13 «Педагогічна практика», яка становить 4 кредити ЄКТС (120 год.) у 4-му семестрі на другому році навчання, реалізація якої здійснюється відповідно до «Положення про педагогічну (викладацьку практику здобувачів ступеня доктора філософії у Сумському аграрному університеті)», затвердженим рішенням ВР СНАУ, протокол № 4 від 26.10.2020 р. (Положення про практику) ПРН 1,2,7,8,9 забезпечується ОК13 «Педагогічна практика» (ОНП). За результатами проходження практики аспірант складає звіт, бере участь у проведенні практичних занять дисциплін, які дотичні до наукової тематики аспіранта, спільно із своїм науковим керівником. Обов'язковою умовою складання практики є проведення відкритої лекції за дисципліною, яка стосується теми наукового дослідження здобувача. Практичні заняття, підготовка і виконання грантових проєктів проходить у Центрі колективного користування, навчально-наукових лабораторіях «Оцінки якості ґрунтів», «Екологічного землеробства та природокористування», «Біотехнологічних досліджень in vitro». За результатами зустрічі із стейкхолдерами (Кубраковим С.В. – Директором національного природного парку «Деснянсько-Старогутський», Дудченко Г.І. – в.о. директора природного заповідника «Михайлівська цілина», Заст. директор КЗ СОР «РЛП Сеймський»; Яковенко О.В. – в.о. директора Гетьманського національного природного парку.) виявлено, що практична підготовка здебільшого відбувається на теренах територій ПЗФ. Оскільки актуальним завданням популяційної екології є вивчення особливостей і закономірностей функціонування фіторізноманіття на популяційному рівні організації живої матерії, а також розробки та впровадженні за результатами комплексного популяційного аналізу заходів із екологізації природоохоронних територій, охорони довкілля та забезпечення раціонального природокористування практична підготовка повністю відображає останні тенденції розвитку сучасної екологічної науки. Відповідно до наданої інформації щодо запиту ЕГ про досвід чи плани використання наукового обладнання аспірантами (Використання обладнання) базовою основою для визначення віталітетної структури популяцій, є проведення морфометричного аналізу рослин, яким аспіранти оволодівають під час першого польового сезону навесні першого року навчання. Цю методику вже опрацьовували Ярошенко Н., Хе Сунтао, використовуючи насамперед ваги із різною точністю зважування, представлені у навчальній лабораторії екології (ауд. 8 вет). Під час вегетаційного сезону 2021 року Ярошенко Н. вже успішно користувалася обладнанням, яке дозволяє оцінювати стан довкілля (освітленості, рН ґрунту, його температури, вологості) у фітоценозах, які зазнають лісгосподарського користування різних видів та інтенсивності (<https://agro.snau.edu.ua/polovi-doslidzhennya-aspirantiv/>), а також на еталонних територіях природно-заповідного фонду (<https://agro.snau.edu.ua/doslidzhennya-aspirantiv-na-teritoriyah-pzf/>).

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

ОНП дає змогу аспіранту здобути навички soft skills, які впроваджуються у професійній науковій, викладацькій, експертній, управлінській, адміністративній діяльності у природоохоронній галузі. Набуття аспірантами соціальних навичок відбувається за вивчення дисциплін «Філософія науки», «Методологія наукових досліджень», «Організація і методика проведення навчальних занять», «Реєстрація прав інтелектуальної власності», які дають можливість виявляти лідерські якості, відповідальність та повну автономність під час реалізації комплексних наукових проєктів, реалізувати право інтелектуальної власності на результати наукової і науково-технічної діяльності в рамках наукової етики. Мовні компетентності забезпечуються дисциплінами «Комунікації в науковому середовищі», «Організація підготовки наукових публікацій та написання дисертації», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Методика підготовки наукових праць іноземною мовою».

7. Зміст освітньої програми ураховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт не затверджений.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Облік навантаження НПП ведеться відповідно до «Положення про планування та облік навантаження науково-педагогічних працівників у сумському національному аграрному університеті» (http://docs.snau.edu.ua/documents/normatyvni-documenty/polojennya_pro_planyvannya.pdf). Один кредит ЄКТС у ОНП дорівнює 30 годинам. Відповідно до НП, загальний обсяг навчального навантаження складає 1800 годин. На самостійну роботу відводиться 1136 годин, що є достатнім для досягнення ПРН. Оскільки акцент на третьому освітньому рівні здебільшого знаходиться на самостійній роботі здобувача, самостійна робота, яка визначена у силабусах дисциплін становить 63%. Аудиторні заняття становлять 27% від загального обсягу навантаження. Освітня компонента реалізується протягом перших двох років навчання для вітчизняних здобувачів і фактичне навантаження для них не є надмірним. В цілому обсяг ОНП та окремих освітніх компонентів реалістично відображає фактичне навантаження вітчизняних здобувачів. За результатами розмови із Скляр В., виявлено, що для іноземців реалізація освітньої компоненти відбувається протягом першого навчального року із змінами, які передбачає Угода між здобувачем та ВНЗ. Однак реалізація навантаження у кількості 1800 годин, включаючи 664 години аудиторних, протягом одного навчального року зумовлює надмірну зайнятість у навчальному процесі, обмежуючи потенціал здобувача проведення наукових експериментальних досліджень.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти не здійснюється.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Обсяг ОНП Екологія в кредитах ЄКТС, а також співвідношення обсягу обов'язкових ОК та обсягу вибірових ОК програми відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для програм ОР «Доктор філософії». Обов'язкові ОК дозволяють повністю досягти програмні результати навчання. Індивідуальна траєкторія здобувача реалізується повністю. ОНП дає змогу аспіранту здобути навички soft skills. Практична підготовка аспірантів здійснюється за участі стейкхолдерів здебільшого на території наукових досліджень аспірантів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

ЕГ рекомендує розробити та розмістити на сайті кафедри чи факультету іншомовні версії документів, зокрема ОНП для повноцінного інформування іноземних здобувачів про ОК та ВК ОНП. Переглянути та затвердити відповідним положенням або робочим навчальним планом порядок та терміни проходження іноземними аспірантами освітньої компоненти із фактичним навантаження, які б зумовлювали більш ефективну реалізацію наукової компоненти в Україні.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Повна відповідність за підкритеріями 2.1, 2.2, 2.3., 2.4, 2.5 2.6, часткова відповідність за підкритерієм 2.8. Освітньо-наукова програма та освітня діяльність за нею загалом відповідають Критерію 2 з недоліками, що не є суттєвими.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання є чіткими та зрозумілими й оприлюднені на офіційному сайті університету (<https://snau.edu.ua/prijmalna-komisiya/https-snau-edu-ua-wp-content-uploads-2021-08-pravila-prijomu-pdf/pravila->

prijomu-dlya-zdobuttya-vishho%D1%97-osviti-u-sumskomu-nacionalnomu-agrarnomu-universiteti-v-2021-roci/). ЕГ не виявила в правилах прийому на навчання дискримінаційних положень щодо потенційних вступників.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Згідно з правилами прийому, вступ на ОНП «Екологія» на конкурсній основі, а саме: вступних іспитів із спеціальної дисципліни, однієї з іноземних мов (англійської, німецької, французької) та іспиту в формі співбесіди з основ наукових досліджень, приймаються особи, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста). До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи згідно з правилами прийому СНАУ (https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/dokument_na_vstup.pdf). За результатами дослідження розміщеної інформації та проведення фокус-груп із представниками НПП, здобувачів освіти та адміністрацією ЗВО, ЕГ встановлено факт врахування особливостей ОНП у правилах прийому та пов'язаними з ними документами

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Згідно інтерв'ю з аспірантами, вони обізнані щодо можливості здобуття освітніх компетентностей у інших ЗВО України та закордонних ЗВО. Відповідні документи є у вільному доступі на сайті університету, а саме: «Положення про організацію освітнього процесу у СНАУ» (<https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%9E%D0%9E%D0%9F-%D0%BD-1.pdf>) та «Положення про реалізацію права студентів СНАУ на академічну мобільність» (http://docs.snau.edu.ua/documents/education/n_docs/4.pdf). Запитів на визнання результатів навчання, отриманих під час академічної мобільності, від здобувачів вищої освіти за ОНП наразі не було.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила визнання результатів регламентовано в «Положення про порядок визнання в СНАУ результатів навчання, отриманих у неформальній освіті» (<https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BD%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf>) За даними, отриманими під час онлайн зустрічей, прикладів практичної реалізації визнання результатів неформальної освіти на даній ОНП не було. Проте, аспіранти ОНП «Екологія» активно залучаються до неформальної освіти через участь у заходах, які реалізуються у СНАУ у рамках міжнародного проекту Erasmus+ Jean Monnet Chair “EU Climate Leadership” 620031-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR (<http://surl.li/agjlu>, <http://surl.li/amxcp>, <http://surl.li/arhrp>).

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Наявність чітких і зрозумілих правил для вступу на навчання; правила прийому на навчання за ОНП, які враховують її особливості; наявність чітких та зрозумілих правил визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності; наявність вільного публічного доступу до документів ЗВО, що регулюють доступ до ОНП та за потреби актуалізація інформації для абітурієнтів на сайті та доступ до web-сторінок

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Рекомендується враховувати неформальну освіту здобувачів з відповідним визнанням результатів навчання; залучати здобувачів вищої освіти за ОНП до постійно діючих практик академічної мобільності. А також окрему увагу звертати на іноземних здобувачів, які мають бути повноцінно залучені до практикування академічної мобільності та неформальної освіти і обізнані із всіма документами, які регламентують дані можливості.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Інформацію подано повно, необхідні посилання відкриваються коректно, доступ до ОНП, зокрема до інформації про правила прийому на навчання та вимоги до вступників на ОНП реалізовано на відповідній web-сторінці. Означені недоліки не є суттєвими та не впливають на загальну відповідність критерію 3 рівню В.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Відповідно до навчально плану (https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/NP_101_20212.pdf), форма навчання на ОНП є очною (денна та вечірня). Під час карантину діють дистанційні форми занять за допомогою Zoom та Moodle. Відповідно до силабусів дисциплін, які викладаються на ОНП (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%20d1%97-ta-botaniki/pidgotovka-zdobuvachiv-za-onp-ekologiya/silabusi-disciplin/>) переважає самостійна робота над аудиторною. Як зазначив гарант ОНП, професійна платформа Zoom забезпечує ефективне проведення занять он-лайн. Здебільшого, дисципліни екологічного спрямування включають практичні заняття наряду із лекційними. А дисципліна «Рослина в досліді» включає 16 год. лабораторних та 24 год. лекційних занять (<https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/%20%9E%20%9A-5-%20%A0%20%BE%D1%81%20%BB%20%B8%20%BD%20%Bo-%20%B2-%20%B4%20%BE%D1%81%20%BB%D1%96%20%B4%D1%96.pdf>), які проводяться у лабораторії біотехнологічних досліджень in vitro. СНАУ забезпечує можливість вільне обрання НПП методів навчання, зокрема у популяційній екології, за допомогою потужної матеріально-технічної бази факультету агротехнологій та природокористування, а також підтримки стейкхолдерів (здебільшого на територіях регіонального ПЗФ). СНАУ втілює принцип академічної свободи відповідно до Кодексу академічної етики <http://docs.snau.edu.ua/documents/normativni-documenty/e.pdf>. Студентоцентризований підхід здійснюється у виборі дисциплін відповідно до наукових інтересів здобувача. Крім того, аспірант може вільно обирати ту чи іншу дисципліну на другому або першому рівні освіти, яка викладається на агротехнологій та природокористування для проходження педагогічної практики відповідно до наукової тематики своєї дисертації. Вибір наукового керівника відбувається вільно і зважено. За результати зустрічі із стейкхолдерами, гарантом і зав. каф. екології та ботаніки, аспірант Маруха Тетяна, при виборі теми та керівника (Тихонова О.М.) керувалась не тільки своїми науковими інтересами і науковим напрямом наукового керівника, але й виробничою необхідністю РЛП, в якому вона працює.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Висвітлена на сайті інформація щодо освітнього процесу є в цілому повною, за виключенням англійської версії ОНП, розкладу, низки положень тощо для іноземних здобувачів. Слід відмітити, що англійською мовою на сайті факультету у рубриці «Підготовка іноземних здобувачів» розміщено ОК ОНП та Appendixes, які висвітлюють форми низки документів для іноземців аспірантів (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%20d1%97-ta-botaniki/pidgotovka-zdobuvachiv-za-onp-ekologiya/pidgotovka-inozemnix-zdobuvachiv/>). Також діє портал СНАУ (<https://portal.snau.edu.ua/time-table/student>), в якому як здобувач, так і викладач може знайти своє навантаження і розклад занять, що є зручним засобом інформування про ОП. Всі силабуси дисциплін розміщені на сайті факультету (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%20d1%97-ta-botaniki/pidgotovka-zdobuvachiv-za-onp-ekologiya/silabusi-disciplin/>). Інформація щодо критеріїв оцінювання (сумативне та формативне) висвітлена у силабусах дисциплін та частково у ОНП. Спількування та інформування здобувачів про новини ОП науковими керівниками та зав.каф. екології та ботаніки відбувається на постійній основі.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Наукова робота випускової кафедри тісно пов'язана із діяльністю наукової школи популяційної екології рослин Ю.А. Злобіна. В зв'язку з цим наукова спрямованість ОНП пов'язана із популяційною екологією. Так, наукові дослідження

В.Г. Скляр пов'язані із проблемою природного відновлення як механізму забезпечення функціонування лісових фітоценозів Лівобережного Полісся України, за результатами яких вперше розроблена система поділу молодого покоління лісоутворювальних видів на сім категорій та методика виділення внутрішньопопуляційних груп рослин – когорт. Дисципліни, які викладає Скляр В.Г. – Біосозологія, Популяційна екологія, Біоіндикація, Біометрія з основами моделювання та прогнозування популяційних процесів включають методи моделювання та прогнозування явищ, процесів, притаманних популяціям та довкіллю, а також застосування цих моделей і прогнозів для забезпечення охорони природи та раціонального природокористування, біоіндикаційні методи дослідження природних і штучних екосистем для розуміння особливостей їх функціонування з використанням біологічних тест-об'єктів тощо. І.М. Коваленком проведено дослідження стану та структури популяцій восьми видів клоноутворюючих рослин трав'яно-чагарничкового ярусу лісових фітоценозів Деснянсько-Старогутського національного парку, розроблена вдосконалена періодизація онтогенезу досліджуваних видів і встановлено особливості їхньої фенології (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%2097-ta-botaniki/naukova-robota/>), результати яких втілено у дисципліну лісова екологія. Здобувачі виконують свої наукові дослідження на територіях регіональних НПП, РЛП НП. Практичні заняття проводяться у польових умовах на вище згаданих територіях, а також у навчально-наукових лабораторіях «Оцінки якості ґрунтів», «Екологічного землеробства та природокористування», «Зберігання та контролю якості продукції рослинництва», «Біотехнологічних досліджень in vitro». Низка наукових проєктів: «Розробка проєкту створення ландшафтного заказника місцевого значення «Гульбище» та проєкту зміни меж ландшафтного заказника місцевого значення «Дібрівка» в Недригайлівському районі» (2007-2008 рр.; 0107U011040); Підготовка та проведення Міжнародної науковопрактичної конференції «Основні шляхи збереження лучно-степових екосистем України», присвяченої 90- річчю «Михайлівської цілини»; Розроблення проєкту створення території та об'єктів природнозаповідного фонду (№ ДР 0121U113558); Ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду (для Лебединської ОТГ) (№ ДР0121U113315) (Проєкти регіон рівня) відбуваються за участю стейкхолдерів (директора НПП «Деснянсько-Старогутський»; директора ПЗ «Михайлівська цілина»; директора КЗ СОР «РЛП Сеймський»; директора НП «Гетьманський», начальник відділу природно-заповідного фонду та біоресурсів Департаменту захисту довкілля та енергетики Сумської ОДА).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Відповідно до п. 4.5.1. «Оновлення ОП» «Положення про освітню програму у Сумському національному аграрному університеті», освітню програму щорічно оновлюють у частині всіх компонентів, крім цілей і програмних навчальних результатів. Діючи, затверджену, освітню програму переглядають щонайменше 1 раз у терміни її дії не пізніше ніж за 1 семестр до її завершення. Підставою для оновлення ОП можуть виступати: ініціатива і пропозиції гаранта освітньої програми та/або академічної ради ОП і/або викладачів програми; результати оцінювання якості ОП; об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру і/або інших ресурсних умов реалізації освітньої програми (Положення). Відповідно до СО, ініціатором оновлення виступає проєктна група на основі узагальнення інформації, отриманої через опитування стейкхолдерів. Результати науково-дослідних тем «Моніторинг біорізноманіття, стану та динаміки популяцій рослин в екосистемах Північного Сходу України як складових стійкості рослинного покриву» (номер державної реєстрації: 0110U007592) та «Стан і динаміка фітопопуляцій в екосистемах Північного Сходу України за умов різного ступеня та характеру антропогенного впливу» (номер державної реєстрації: 0115U007150), виконаних протягом 2019-2020 рр. щодо встановлення рівня біорізноманіття на популяційному рівні організації фітоценозів з метою оцінки динаміки і стійкості існування в рослинному покриві корисних видів рослин, рідкісних рослин і бур'янів агроекосистемах, де об'єктами дослідження були популяції лісоутворюючих деревних порід, популяції лучних кормових рослин, популяції бур'янів в агрофітоценозах, популяції рідкісних видів рослин, включених до Червоної книги України і регіональний список рослин, які підлягають охороні в Сумській області, дали змогу оновити зміст дисциплін екологічного спрямування (Лісова екологія, Популяційна екологія, Біосозологія). Формування змісту освітньої компоненти «Популяційна екологія рослин». при вивченні теми «Види рослин в умовах оптимуму і еколого-фітоценотичного стресу» та питання «Морфологічна мінливість і пластичність як вираз адаптаційних і стресових реакцій» відбувалось за включення в останні навчальні матеріали включено новітні факти, отримані за результатами дисертаційних досліджень І.В. Зубцової (2020 р.) та Л.В. Кравчук (2021 р.) щодо формування морфоадаптацій у найбільш поширених лікарських рослин, відповідно, Кролевецько-Глухівського та Шосткинського геоботанічного районів. Реалізований потенціал морфологічних адаптацій (RPMA), який дозволяє здійснювати порівняльну оцінку прояву в популяціях морфоадаптаційних процесів (https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/12_%20BA%20BE%20BD%20BA%20B5%20B2%20BD%2096-%20BF%20B8%20BA%20BB%20B4%20B8-1.pdf).

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Академічна мобільність здобувачів на ОНП відбувається відповідно до «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність Сумського аграрного національного університету» (АкадМобільність). Відповідно до запиту ЕГ, інтерналізація діяльності кафедри екології та ботаніки здійснюється за низкою угод із міжнародними установами-партнерами при проведенні наукових досліджень: із Чечзянським університетом землеробства та лісового господарства (Китай), Tomori Pal College (Угорщина), University of Agronomic Science and Veterinary Medicine of Bucharest (Румунія) та інші (Міжнародні Угоди). Викладачі і аспіранти ОНП «Екологія» активно беруть участь у

міжнародних проєктах та стажуваннях: EU Climate Leadership, (620031-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR (<https://arpei.com.ua/jean-monnet-projects-in-ukraine/>); З метою забезпечення участі СНАУ у якості офіційного партнера у проєкті Європейського Союзу Erasmus + № 619451-EPP-1-2020-1NL-EPPKA2-SBHE-JP «Інтеграція та адаптація іноземних студентів» / INTERADIS на період дії проєкту з 15.11.2020 р. по 14.11.2023 р. Наказом від 13.11.2020 р. № 443-К «Про призначення виконавців проєкту Erasmus + KA2 «Інтеграція та адаптація іноземних студентів» / INTERADIS; «Короткострокове проведення досліджень на базі біогазової лабораторії біоенергетичної асоціації України» (Grants for young researchers and students in the framework of the czech republic development cooperation project: “Interuniversity cooperation as a tool for enhancement of quality of selected universities in Ukraine” 2019-2021). Аспіранти користуються можливостями академічної мобільності. Так, Ярошенко Н. на період проведення зустрічі з ЕГ знаходилась на стажуванні у Німеччині в університеті Касселю. У 2021 р. вона на запрошення платформи культурних ініціатив IZOLYATSIA була учасницею курсів з кліматичного лідерства ЄС провела дводенний тренінг “Зміни клімату: хто страждає найбільше?” у м. Соледар в рамках виконання проєкту Жан-Моне студії (<https://jm.snau.edu.ua/2021/03/17/poshirujuiemo-idei-klimatichnoi-bezpeki-na-shodi-ukraini/>). Дянько Ю.І. проходив стажування: у Варшавському університеті (2015-2016 р.) у рамках спільного проєкту МОН України та Польщі «Інноваційний університет»; у Академії бізнесу, Нідерланди (2021 р.). Коваленко І.М. проходив стажування: за програмою «Програма академічної мобільності «Еразмус+ KA1» у рамках партнерської Еразмус угоди між університетом прикладних наук Вайєнштефан-Тріздорф (Німеччина) та СНАУ» (2017/2020) (11-18.11.2017, Трієсдорф; 13.03.2019, Київ, Україна; 15-16.04.2019, Франція); за програмою «Розвиток сталого сільського господарства – 360° оцінка фермерського господарства та розробка спільної стратегії розвитку» ТОВ Nestle та Швейцарське бюро співробітництва в Україні (2017/2018); за програмою «Європейські освітні програми для України та можливості співпраці з представництвом ЄС» (Представництво Європейського Союзу в Україні, 14 березня 2019 року) тощо.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Здобутки відомої наукової вітчизняної школи популяційної екології Злобіна Ю. втілюються у навчання. Форма навчання на ОНП є очною (денна та вечірня). Під час карантину діють дистанційні форми занять. Студентоцентричний підхід реалізується у повній мірі. Інформація щодо освітнього процесу для вітчизняних здобувачів є публічною, доступною, зрозумілою, всебічною. ОНП переглядають щонайменше 1 раз у терміни її дії не пізніше, ніж за 1 семестр до її завершення. Активна інтернаціоналізація діяльності кафедри екології та ботаніки знаходиться на високому рівні. Академічна мобільність НПП та аспірантів реалізується активно і повністю.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Не в повній мірі висвітлена інформація щодо освітнього процесу для іноземних студентів. Рекомендовано посилити акцент на висвітленні документів, положень, а також ОНП і НП іноземною мовою на сайті факультету та СНАУ.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Повна відповідність підкритеріям 4.1, 4.3, 4.4, 4.5. Часткова відповідність підкритерію 4.2. Навчання і викладання за освітньою програмою загалом відповідають критерію 4 з несуттєвими недоліками.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Основним нормативним документом, що регламентує форми контрольних заходів, засоби діагностики, критерії та процедури оцінювання результатів у межах ОНП є «Положення про організацію освітнього процесу у Сумському національному аграрному університеті» (<https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F->

%Do%9E%Do%9E%Do%9F-%Do%BD-1.pdf) У силабусах, які розміщені у вільному доступі (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%D1%97-ta-botaniki/pidgotovka-zdobuvachiv-za-onp-ekologiya/silabusi-disciplin/>) описано процедуру та форми оцінювання знань, здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають вихідний (попередній), поточний, який проводиться на засіданні кафедри двічі на рік шляхом заслуховування аспіранта про виконання індивідуального плану, рубіжний (тематичний, модульний), підсумковий (семестровий контроль та підсумкова атестація) контроль, а також контроль залишкових знань. Періодичність та терміни проведення контрольних заходів визначаються навчальним планом. Здобувачі даної ОНП проінформували ЕГ, що форми контрольних заходів та критерії оцінювання є зрозумілими та доводяться кожним викладачем окремо відповідно до предмету, який вивчається.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Затвердженого стандарту вищої освіти з галузі знань 10 Природничі науки третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 101 «Екологія» не затверджений МОН. Проте на зустрічах учасники освітнього процесу зазначили, що атестація здобувачів вищої освіти ОНП «Екологія» здійснюється шляхом публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила КЗ і критерії оцінювання навчальних досягнень, а також оскарження результатів КЗ, визначені чітко і зрозуміло та регламентуються «Положення про організацію освітнього процесу в СНАУ». Інформація щодо правил проведення КЗ доводиться до відома здобувачів освіти під час ознайомлення із силабусами та на перших заняттях з навчальних дисциплін викладачами, що було підтверджено на зустрічах з НПП та здобувачами. Інформаційну та консультативну підтримку здобувачів надають представники деканату та гарант ОНП. Об'єктивність та неупередженість екзаменаторів ОНП забезпечують блок документів академічної доброчесності (<https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/>). Аспіранти можуть оскаржити необ'єктивність викладача, написавши заяву на ім'я ректора. Під час зустрічей з учасниками освітнього процесу, ЕГ було підтверджено, що випадків оскарження результатів КЗ, атестації здобувачів та застосування процедур врегулювання конфлікту інтересів за ОНП не було

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Політика та процедури дотримання академічної доброчесності в СНАУ є чіткими і зрозумілими. Основними документами щодо дотримання академічної доброчесності є: «Кодекс академічної доброчесності» (http://docs.snau.edu.ua/documents/education/quality/kodeks_akadem_dobrochesnosti.pdf); «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ» (http://docs.snau.edu.ua/documents/education/quality/polojennya_plagiat.pdf); «Положення про порядок перевірки академічних текстів на унікальність» (https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/%Do%9F%Do%9E%Do%9B%Do%9E%Do%96%Do%95%Do%9D%Do%9D%Do%AF_%Do%A3%Do%9D%Do%86%Do%9A%Do%90%Do%9B%Do%AC%Do%9D%Do%86%Do%A1%Do%A2%Do%AC_%Do%A1%Do%9D%Do%90%Do%A3.pdf); «Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності» (https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Methods_2019-Final.pdf); За порушення норм академічної доброчесності передбачена відповідальність здобувачів та НПП. В СНАУ реалізована процедура перевірки кваліфікаційних робіт та друкованих праць, монографій, методичних посібників на плагіат, яка офіційно здійснюється за допомогою інструкції та відповідних програм (https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/Plagiarism_check_algorithm_EN.pdf). Результати зустрічей з адміністрацією, НПП, здобувачами освіти та студентським самоврядуванням показали, що у них сформована культура академічної доброчесності і вони дотримуються процедур, які визначені прийнятими документами ЗВО. В СНАУ є Комісія, яка розглядає заяви про можливі порушення. Випадків академічної недоброчесності здобувачами вищої освіти та НПП на ОНП ЕГ не було виявлено.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Форми контрольних заходів і критерії оцінювання навчальних здобутків є зрозумілими, дозволяють встановити програмні результати навчання здобувачами вищої освіти. Чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. Процедура, механізм та політика дотримання академічної доброчесності оприлюднені на сайті ЗВО є чіткими і зрозумілими. В університеті застосовуються система «Unicheck» та «StrikePlagiarism» для перевірки письмових робіт на плагіат.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

ЕГ рекомендує продовжити практику популяризації академічної доброчесності серед усіх учасників освітнього процесу і особливу увагу звернути на донесення інформації до іноземних студентів, проведення перевірки робіт здобувачів освіти, наукових праць та навчально-методичних розробок НПП з аналізом випадків наявності плагіату та його запобіганням, проведення систематичного опитування здобувачів вищої освіти з метою з'ясування рівня об'єктивності оцінювання та попередження конфліктних ситуацій.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання студентів дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання, що визначені освітньою програмою. Є незначні недоліки, а саме: доцільність проведення контрольних заходів рубіжного та залишкових знань для 3-го освітнього рівня, складно підтвердити факт обізнаності іноземного аспіранта зі всіма аспектами навчального процесу, але в цілому на загальне враження освітньої програми не впливають.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Показники, що визначають кваліфікацію викладачів, які здійснюють підготовку здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія», висвітлені як профактивності, свідчать про безперечно високий кваліфікаційний рівень викладачів (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%20i%20ta%20botaniki/pidgotovka-zdobuvachiv-za-onp-ekologiya/npp-zadiyani-u-onp/proaktivnosti-vikladachiv/>). Всі викладачі, які задіяні у дисциплінах екологічного спрямування, належать до школи популяційної екології Злобіна Ю.. Так, І.М. Коваленком проведено дослідження стану та структури популяцій восьми видів клоноутворюючих рослин трав'яночагарничкового ярусу лісових фітоценозів Деснянсько-Старогутського національного парку, розроблена вдосконалена періодизація онтогенезу досліджуваних видів і встановлено особливості їхньої фенології. О.М. Тихоною проведена оцінка стану та структури популяцій сеgetальних рослин в зернових сівоzmінах Сумської області., обґрунтовано стратегію контролю засміченості посівів екологічно-безпечними методами до економічних порогів шкодочинності, здійснюється комплексний аналіз популяцій дикорослих рослин в культуроценозах. Всі НПП відповідають висунутим критеріям. Так, Данько Ю.І відповідає 12, Скляр В.Г. -15, Коваленко І.М. – 11, Клочкова Т.І. - 9 критеріям відповідно. Здебільшого, викладачі мають високі індекси цитування Google Academy та Scopus. Наприклад, Скляр В.Г. має h-індекс 12 (Google Academy), h-індекс 3 (Scopus); Данько Ю.І. має h-індекс 10 (Google Academy), h-індекс 4 (Scopus); Коваленко І.М. має h-індекс 3 (Google Academy), h-індекс 2 (Scopus); Тихонова О.М. має h-індекс 4 (Google Academy), h-індекс 2 (Scopus). В цілому на випусковій кафедрі працює 12 осіб викладачів, з них 3 докторів наук професорів. При зустрічі з ЕГ гарант зазначив, що найбільша кількість НПП із сертифікатом B2 працює на факультеті агротехнологій та природокористування.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Конкурсний добір викладачів ОНП відбувається відповідно до «Порядку проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників та укладання з ними трудових договорів

(контрактів)», затверджений рішенням вченої ради Сумського національного аграрного університету від 24.09.2018 № 3 (із змінами внесеними рішеннями вченої ради СНАУ від 29.08.2019 № 1, від 04.11.2019 № 4 та від 30.06.2020 № 15) (Порядок_конкурс). Начальник відділу кадрів СНАУ Спаських С. І. при зустрічі зазначила, що конкурсний відбір відбувається згідно до установчих документів СНАУ та також діючого Законодавства України.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Відповідно до наказу ректора СНАУ № 325-к від 31.08.2021 р. «Про Експертну раду роботодавців» (експертна_рада) створена Експертна рада роботодавців групи за спеціальністю 101 «Екологія» у такому складі (за згодою): Бойченко Руслан Вікторович – Начальник відділу природно заповідного фонду та біоресурсів Департаменту захисту довкілля та енергетики Сумської ОДА; Кубраков Сергій Володимирович – Директор національного природного парку «Деснянсько-Старогутський»; Дудченко Григорій Іванович – Директор природного заповідника «Михайлівська цілина» Уваров Олександр Михайлович – в.о. начальника державної екологічної інспекції у Сумській області; Коняєва Марія Миколаївна – Директор КЗ СОР «РЛП Сеймський»; Яковенко Олександр Володимирович – в.о. директора Гетьманського національного природного парку. На зустрічі ЕР із стейкхолдерами була підтверджена тісна співпраця кафедри екології та ботаніки із представниками роботодавців як щодо забезпечення освітньої, так і наукової компоненти реалізації ОНП. Слід відмітити, що аспірант Маруха Т. є працівником однієї з установ ПЗФ, що представляють роботодавці. За участі стейкхолдерів активно обговорюється ОНП. Так, у 2020 році за участю роботодавців та представників академічної спільноти відбулось Засідання робочої (проектної) групи в рамках «Проектування та оновлення освітніх програм» зі спеціальності 101 «Екологія» (засід_роб_групи). У Резолюції засідання робочої (проектної) групи в рамках «Проектування та оновлення освітніх програм» зі спеціальності 101 «Екологія» першого, другого та третього рівнів підготовки здобувачів вищої освіти у здобувачів першого-третього рівнів вищої освіти зазначено необхідність розвивати та підвищувати універсальні навички (Soft skills) шляхом включення до навчальних планів дисципліни або їх циклів, пов'язаних з розвитком та розширенням універсальних навичок; збалансовано сформувані навчальний план між основною і вибірковою частиною навчального плану та структурно-логічною схемою підготовки бакалаврів, магістрів та аспірантів; посилити контроль за проходженням практики і прийомом її результатів тощо (Резолюція). Директор НПП «Деснянсько-Старогутський» Кубраков С.В. є рецензентом ОНП «Екологія» (Рецензія_Стейкхолдер). На кафедрі впроваджено регулярне анкетування стейкхолдерів з визначенням їх пропозицій щодо ОНП «Екологія» (Анкета_стейкхолдер).

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

На факультеті запроваджена практика розроблення та реалізації «Плану гостьових лекцій на кафедрі екології та ботаніки для студентів спеціальностей «екологія» та «туризм», який розміщено на період осіннього семестру 2021-2022 н. р. (<https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D1%96-%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97-.pdf>). Гостьові лекції відбуваються за участі стейкхолдерів Кубрак О.М (тема лекції: «Бренд-бук міста Суми»), Карлюкова О.Ю. (тема лекції «Сучасний стан природнозаповідного фонду Сумської області та питання міжнародної співпраці у природоохоронній галузі»). Крім того, проводяться заняття на виробництві, установах наукового, природоохоронного та просвітницького спрямування за участю стейкхолдерів (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%D1%97-ta-botaniki/zaplanovani-zahodi-navesnyani-j-semestr-2020-2021-n-r/>). До аудиторних занять в рамках відкритих лекцій та виїзних занять залучався академік НАНУ Я.П. Дідух (Інститут ботаніки ім. М.Г.Холодного НАН України), який був присутній на зустрічі з ЕР.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Відповідно до «Положення про організацію та проведення підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних та педагогічних працівників Сумського національного аграрного університету», затвердженого рішенням вченої ради СНАУ, протокол від 27.01.2020 р. № 7 (Положення про ПК) формами підвищення кваліфікації НПП є інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева), дуальна, на робочому місці, на виробництві тощо. Працівника кафедри екології та ботаніки регулярно проходять підвищення кваліфікації та стажування. Так, Скляр В.Г проходила підвищення кваліфікації у 2020 році «Забезпечення якості вищої освіти» (сертифікат № НПП20091); Подгаєцький проходив підвищення кваліфікації у 2021 році у Латвії (СертифікатиКПК). Михайлов А.М. проходив стажування: - 2019. Manager Training Program “Fit for Partnership with Germany” by German Federal Ministry for Economic Affairs and Energy at BSW Dresden and at BBW Berlin, Germany. 2017. Erasmus+ Project KA107 “Practice-oriented Sustainable Agriculture Education – Teaching Process, Internships, Farm Data”; 2017 р. – співвиконавець міжнародного наукового проекту «The University of Applied Science Weihenstephan-Triesdorf, Germany». 2016. DAAD-Summer School for International Alumni “Legal and Economic Challenges for Sustainable Food Security in the 21st Century” at The Faculty of Law and Economics of the Martin-Luther-University of HalleWittenberg, Germany. Для моніторингу здобутків та підвищення фаховості викладачів факультету агротехнологій та природокористування ведеться рейтингова система (<https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/%D0%90%D0%B3%D1%80%D0%BE.pdf>).

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Матеріальне стимулювання НПП відбувається згідно з Колективним договором (<http://docs.snau.edu.ua/documents/public/kd1.pdf>). Також відповідно до «Положення про преміювання працівників Сумського національного аграрного університету за публікацію наукових праць у виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах scopus та Web of Science (Положення про преміювання), розмір премії за виданнях і Scopus WoS встановлюється залежно від імпаکت-фактору, що безперечно стимулює НПП та здобувачів прагнути покращувати свій науковий рівень. Крім того, при зустрічі проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи – Жмайлов В. М. та проректор з наукової роботи – Данько Ю. І. зазначили, що за своєчасний захист дисертації здобувачів також є практика преміювання у СНАУ. Нематеріальне заохочення також запроваджене у СНАУ. Так, І.М. Коваленко представлений до нагороди та нагороджений Знаком «Петра Могили» (№ 1109), Почесними грамотами Кабінету Міністрів України (№ 27226) та МОН України (№ 125343); Скляр В.Г. – Подякою МОН України, Зубцова І.В. – грамотами Сумської ОДА та обласної ради тощо.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Школа популяційної екології Злобіна Ю., яку представляють НПП «Екологія» успішно розвивається у сучасній площині викликів неоекології. Висока професійна кваліфікація викладачів, задіяних у реалізації ОНП, в повній мірі задовольняє досягнення програмних результатів. Кількість та кваліфікаційний і професійний статус НПП, що задіяні на ОНП, є достатніми для успішного забезпечення ОК.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Рекомендовано розглянути ще більше можливостей матеріального стимулювання викладацької майстерності викладачів, наприклад, преміювати наукового керівника за успішний захист аспіранта, або за високий h-індекс (більше 10) у Scopus та WoS.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Всі підкритерії 6.1-6.6. повністю відповідають вимогам. ЕГ вважає, що академічна кваліфікація та професійний досвід у сфері природоохоронної діяльності має інноваційний характер та дозволяє фахово викладати дисципліни ОНП із досягненням програмних результатів.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Під час огляду матеріально-технічної бази та проведених зустрічей експертна група встановила, що фінансові, матеріально-технічні ресурси і навчально-методичне забезпечення гарантують досягнення визначених цілей та ПРН за ОНП «Екологія». Під час експертизи працівниками кафедри було продемонстровано науково-технічне обладнання, а саме лабораторно-дослідницький фонд, який складається з ряду лабораторій (<https://cutt.ly/VUen7il>), серед яких слід виділити Центр колективного користування науковим обладнанням «Лабораторія екологічного землеробства та природокористування» (<https://cutt.ly/KUen8Uk>), який створений у 2018 р. та включає сучасні прилади і обладнання: газовий хроматограф GC 650 PG Instruments, газоаналізатор ДЗОП-С-М-5, портативний ручний датчик азоту GREEN SEEKER (N-TESTER), вольтамперометричний аналізатор ТА-LAB, киснемір SensION+DO6 та іншу вимірвальну, аналітичну техніку, експериментальні установки для навчання та дослідницької роботи. Даний центр був створений в числі перших центрів колективного користування науковим обладнанням в Україні. З метою практичного навчання та проведення науково-дослідної роботи здобувачами та

НПП в СНАУ створений підрозділ «Дослідне поле» (<https://agro.snau.edu.ua/doslidne-pole/>) тощо. Забезпечено безкоштовний доступ до електронних ресурсів, який здійснюється як у комп'ютерних класах, так і через підключення до мережі Internet, функціонує Wi-Fi. В університеті функціонує наукова бібліотека (<https://library.snau.edu.ua/>), наповнення фондів якої складає 310980 примірників. Окрім цього здобувачі мають доступ до репозиторію (<http://surl.li/ancnq>). Управління освітнім процесом здійснюється з використанням АСУ СНАУ, здобувачі мають доступ до Moodle та безоплатний доступ до електронних ресурсів Scopus і Wes of Science. Санітарно-технічний стан усіх приміщень, навчально-лабораторних аудиторій відповідає вимогам чинних норм і правил експлуатації. ЕГ відзначила, що матеріально-технічні ресурси та навчально-методичне забезпечення ОНП «Екологія» повністю забезпечують досягнення визначених цілей та програмних результатів навчання.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

ЗВО забезпечує безоплатний доступ для всіх учасників освітнього процесу з реалізації ОНП до інфраструктури та інформаційних ресурсів, які заявлені у самоаналізі та звіті ЕГ. Здобувачі мають можливість виконувати дослідження у всіх лабораторіях факультету, що не обмежує їх наукових інтересів (до системи завантажена довідка про МТБ, що сприяють реалізації ОНП «Екологія» (відповідь на запит ЕГ 7 та 8)). СНАУ забезпечує безкоштовний доступ здобувачів вищої освіти та НПП до наукометричних баз Web of Science (<https://bit.ly/3vzBYAk>) та Scopus (<https://bit.ly/3vzBYAk>). У СНАУ функціонує наукова бібліотека (<https://library.snau.edu.ua/>). Також, наявний цифровий репозитарій (<http://surl.li/ancnq>). Результати зустрічей з усіма учасниками освітнього процесу підтвердили, що СНАУ забезпечує безоплатний доступ викладачів і аспірантів до інфраструктури та ресурсів, які необхідні для навчання, викладання та проведення наукової діяльності в межах ОНП.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Під час огляду матеріально-технічної бази ЕГ ознайомила з приміщеннями СНАУ, які відповідають санітарним нормам. Безпечність освітнього середовища ЗВО забезпечена відповідними правилами та інструкціями з охорони праці при роботі в аудиторіях, лабораторіях, гуртожитках, під час проходження практик, польових досліджень тощо. Усі спеціалізовані лабораторії та кабінети, де здійснюється навчання, відповідають чинним вимогам охорони праці, пожежної безпеки, санітарії та гігієни. У корпусах СНАУ дотримуються заходів карантинних обмежень (<https://cutt.ly/4UeRnVQ>, <https://cutt.ly/4UeRTXd>) та на сайті СНАУ надається вся необхідна інформація на період дії карантину (<https://cutt.ly/oUeRziX>). У ЗВО є відділ охорони праці та медпункт. На території університету обмежено рух транспорту та здійснюється патрулювання. Психологічну підтримку здобувачів ОНП забезпечено психологічною службою СНАУ (<http://surl.li/ksuj>) та виховним відділом (<http://surl.li/alepc>). Зустріч зі здобувачами вищої освіти не виявила випадків незадоволеності освітнім середовищем та інфраструктурою в цілому.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Інтерв'ювання здобувачів вищої освіти, представників студентського самоврядування дозволило визначити, що СНАУ забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку аспірантів. Як запевнили здобувачі під час онлайн-зустрічей консультативна підтримка здобувачів здійснюється гарантом ОНП, науковими керівниками, НПП ОНП та відділом аспірантури та докторантури (<https://science.snau.edu.ua/aspirantura/>). Аспіранти можуть отримати консультації юриста (у тому числі і з питань, не пов'язаних з професійною діяльністю), психолога (<https://snau.edu.ua/psixologichna-sluzhba/>) та ін. Інформаційна підтримка аспірантам надається через сайт університету (<https://snau.edu.ua/>), а також здійснюється постійна взаємодія адміністрації зі здобувачами через профспілкову організацію. Офіційну інформацію та новини можна дізнатися на сторінці кафедри екології та ботаніки за посиланням: <https://cutt.ly/1UycnFi>. Соціальна підтримка аспірантів здійснюється: шляхом призначення академічних стипендій, преміювання за публікації у журналах з високим індексом цитувань, участь в гуртках художньої самодіяльності, відвідування спортивних секцій, надання місця для проживання в гуртожитках. Освітню підтримку аспіранти отримують безпосередньо від гаранта ОНП, наукових керівників, деканату, відділу аспірантури та докторантури. Документи, що стосуються організації освітнього процесу знаходяться у вільному доступі (<https://cutt.ly/pUyvgKu>). Позитивним є запровадження інформаційного буклета «Путівник здобувача» (<https://cutt.ly/mUyvgV5>). Представники профспілки та органів студентського самоврядування (студентський ректор, проректор, декан) спільно з відповідними службами сприяють забезпеченню інформаційної, правової, психологічної, фінансової, юридичної та іншої допомоги здобувачам (<https://snau.edu.ua/studentiskij-aktiv/>). Як свідчать результати анкетування, вільний доступ до інформаційних ресурсів ЗВО оцінюють як відмінну – 93,3% здобувачів (<https://cutt.ly/aUybaqxq>).

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

ЕГ під час спілкування з гарантом ОНП встановлено, що наразі серед здобувачів, що навчаються за ОНП «Екологія», осіб з особливими освітніми потребами немає. Керівництво університету, гарант ОНП та представники сервісних підрозділів СНАУ повідомили, що ЗВО здійснив нормативно-правову та матеріальну підготовку для роботи з даною категорією осіб, а саме було розроблено комплекс заходів, які передбачаються в «Концепції освітньої діяльності Сумського національного аграрного університету» (<http://surl.li/khzzr>), розроблено «Положення про організацію інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами у СНАУ» (<http://surl.li/khzy>) та «Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з обмеженими фізичними можливостями, громадян похилого віку, інших маломобільних груп населення під час перебування на території Сумського національного аграрного університету» (<https://cutt.ly/EUyQSZV>). У ЗВО проведено обстеження будівель та прилеглої до них території, з метою визначення доступності навчальних аудиторій для роботи з даною категорією осіб (<https://cutt.ly/mUyQauU>). В результаті проведеної експертизи встановлено, що в ЗВО є достатні умови для реалізації права на освіту особам з особливими освітніми потребами та створено умови для інклюзивної освіти.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Експертна група, за результатами аналізу відкритих електронних ресурсів СНАУ та з матеріалів звіту самооцінювання, встановила, що у СНАУ окреслено політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій. Зокрема запроваджено «Кодекс академічної етики» (<https://cutt.us/7u5mn>). Прийняте «Положення про попередження та протидію сексуальним домаганням та дискримінації у Сумському національному аграрному університеті» (<http://surl.li/ancug>), виданий наказ «Про запобігання та протидію корупційним проявам і зловживанням в період проведення контрольних заходів». Існує гаряча лінія, а також здійснюється перевірка і облік звернень через «Скриньку довіри» (<http://surl.li/ancol>). Під час онлайн зустрічей адміністрація ЗВО підтвердила, що в ЗВО існує чіткий алгоритм реагування на конфліктні ситуації та вирішення їх. Під час зустрічі із здобувачами встановлено, що аспіранти знають про існуючі алгоритми вирішення конфліктних ситуацій, але в них самих таких ситуацій не виникало. У межах ОНП скарг, пов'язаних з дискримінацією за будь-якою ознакою, сексуальним домаганням чи корупцією не надходило. Рекомендується продовжити роботу з розробки нормативних документів, що регулюють процедури вирішення конфліктних ситуацій з розгляду повідомлень про сексуальні домагання, дискримінацію та корупцію.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

ЕГ відмічає наступні сильні сторони та позитивні практики: 1) Фінансові та матеріально-технічні ресурси (обладнання, бібліотека, інша інфраструктура тощо), а також навчально-методичне забезпечення ОП гарантують досягнення визначених цілей та результатів навчання, 2) Функціонування Центру колективного користування науковим обладнанням «Лабораторія екологічного землеробства та природокористування», 3) Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за ОНП, та дозволяє задовольнити їхні потреби й інтереси, 4) Наявна зрозуміла політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

ОНП в контексті Критерію 7 повністю відповідає вимогам, недоліки не виявлено

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Наявність великої кількості сучасних навчально-наукових лабораторій з різноманітними сучасними приладами, Центру колективного користування науковим обладнанням «Лабораторія екологічного землеробства та

природокористування», підрозділу «Дослідне поле» дозволяє ЕГ відзначити зразкове матеріально-технічне забезпечення для успішної реалізації ОНП «Екологія».

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

В університеті дієві процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм, які регулюються «Положення про освітні програми у Сумському національному аграрному університеті» (<https://snaau.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8-%D0%A1%D0%9D%D0%90%D0%A3.pdf>).

ОНП «Екологія» переглядається та оновлюється щорічно, шляхом обговорення на засіданнях робочої групи, при залученні до цього процесу здобувачів вищої освіти, роботодавців та інших стейкхолдерів, зокрема останні зміни, а саме: аспірантами запропоновано збільшення кількості годин на дисципліни «Популяційна екологія рослин», «Біосозологія», «Біометрія з основами моделювання та прогнозування», роботодавцями ініційовано включення дисципліни «Екологічне планування та екологічні проекти», були внесені в березні 2021 року, що було підтверджено фокус-групами. Попереднього року, у лютому 2020 року, внесені зміни в частині оптимізації обов'язкової частини та проведено корегування варіативної частини ОНП, що теж було за підтримки і ініціативи усіх учасників освітнього процесу, зокрема відмова від блокової системи у вибірковій частині. Також про дотримання ЗВО процедур, що прописані у вищезазначених документах було підтверджено під час усіх зустрічей.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Під час акредитаційної експертизи в ході спілкування із здобувачами вищої освіти з'ясований та підтверджений факт аспіранткою Ярошенко Н.П. щодо залучення до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості, що вказані у відомостях про самооцінювання. Здобувачі вищої освіти можуть залучатися до процесу періодичного перегляду ОНП та інших процедур забезпечення її якості шляхом участі в нарадах робочої групи, участі в опитуваннях щодо змісту і структури ОНП, актуальності і змісту освітніх компонентів тощо. Студентське самоврядування факультету та університету бере участь у роботі Вченої ради університету/факультету та інших засіданнях, у т.ч. при розгляді і затвердженні змін до освітніх програм. Таким чином, здобувачі вищої освіти безпосередньо залучені до процесу перегляду ОНП та процедур забезпечення її якості.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Представники роботодавців відзначали, що ОНП є важливою програмою екологічного спрямування на даній місцевості та орієнтована на реалізації, наприклад, в парках. Всі роботодавці, зокрема Дудченко Г.І. – в.о. директора природного заповідника «Михайлівська цілина», який наразі працює із аспірантками 1 курсу та Кубраков С. В. – директор національного природного парку «Деснянсько-Старогутський», який направив на навчання на 1 курс аспірантури Маруху Т.В., а також планує на наступний рік ще декількох своїх працівників відправити на навчання за даною ОНП, зазначили, що безпосередньо в тій чи іншій мірі приймають участь у розробці ОНП даючи свої зовнішні рецензії, особливо після роботи із аспірантами ОНП, які враховуються під час перегляду ОНП. Доказом того свідчить Протокол кафедри (https://agro.snaau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/2021_%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%9A%D0%9E%D0%9B_%D0%95%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%AF_%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%99%D0%9A%D0%A5%D0%9E%D0%9B%D0%94%D0%95%D0%A0%D0%98_%D0%BF%D0%B4%D1%84.pdf).

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Випускників за ОНП «Екологія» наразі ще не було. Проте про перспективу працевлаштування, окрім іноземного аспіранта, відзначають усі учасники освітнього процесу, зокрема Маруха Т.В. вже працює в Національному природному парку «Деснянсько-Старогутський», також ще дві 1 курсниці аспірантки співпрацюють із природним заповідником «Михайлівська цілина». В університеті існує традиція проводити зустрічі випускників, кожен факультет визначає для себе формат і періодичність спілкування.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

В ході зустрічей з'ясовано, що у СНАУ функціонує система забезпечення якості, яка спрямована на виявлення недоліків в ОНП та/або освітній діяльності з їх реалізації на наступних етапах: випускова кафедра, факультет та СНАУ загалом. Під час реалізації ОНП було покращено моменти, які були виявлені та сприйняті як недоліки, зокрема відкрито навчально-наукові лабораторії, в тому числі міжфакультетські: «Електронної мікроскопії», «ПЛР діагностики» у рамках проекту Erasmus+ KA2, який реалізується міжнародним науковим консорціумом, до якого входять 12 університетів та наукових установ, за фінансової підтримки Європейського Союзу, «Лабораторія екологічного землеробства та природокористування» (<http://science.snau.edu.ua/>). Також вагомим було оптимізація кількості вибіркових дисциплін.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Акредитація даної ОНП – первинна.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності. Це підтверджується відкритим звітуванням всіх учасників освітнього процесу (аспіранти, викладачі, роботодавці, адміністрація), щодо власних академічних та наукових досягнень, прозорому розподіленні ресурсів між учасниками системи вищої освіти згідно із результатами оцінювання їх досягнень за критеріями. Учасники освітнього процесу продемонстрували потужну академічну спільноту із високим рівнем академічної культури – вмінням обмірковано та зріло розпоряджатися власною свободою дій в академічному світі, сучасним розумінням поняття якості освіти та власної ролі в процесах її забезпечення.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

ЗВО дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП. Роботодавці залучені до процесу формування та реалізації ОНП. Здобувачі та органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду ОНП. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду ОНП. В академічній спільноті ЗВО сформовано культуру якості, що сприяє розвитку ОНП та освітньої діяльності за цією програмою.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Рекомендуємо продовжувати проводити перегляд ОНП із залученням стейкхолдерів для отримання фідбеку щодо актуальності та подальшого розвитку, із відповідним документальним підтвердженням, варто залучати іноземних здобувачів до активного студентського життя, зокрема студентського самоврядування (актуально було б мати в числі активу іноземного студента\аспіранта для легшої та швидшої комунікації, наприклад якісне знання англійської мови, що також допомогло б іноземцям у роз'ясненні документів та положень університету, які наразі не перекладені англійською), а також посилити комунікативний зв'язок із ними, особливо враховуючи, що знаходяться не в Україні, проте мають так само відчувати себе повноцінними учасниками освітнього процесу навіть під час дистанційного навчання, продовжувати розвиток неформальної освіти. Також варто звернути увагу на працевлаштування здобувачів, особливо перспективу для іноземців, наприклад, залучати підприємства чи структури, які співпрацюють з іноземними компаніями і мають потребу у фахівцях із знанням інших мов.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Розроблення, затвердження та моніторинг ОНП відбувається із залученням стейкхолдерів що є позитивною практикою. Є перспектива майбутнього працевлаштування. Студентоцентризований підхід простежується у залученні аспірантів та студентського самоврядування, в межах можливого, у всіх процесах, що функціонують в ЗВО. Навіть із зазначеннями рекомендаціями для вдосконалення, наразі отримана та проаналізована інформація дає ЕГ підставу відповідності критерію 8 рівню В.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

ЕГ констатує, що нормативні документи СНАУ визначають чіткі і зрозумілі правила і процедури, які регулюють права й обов'язки всіх учасників освітнього процесу. Права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу СНАУ регулюються згідно нормативних документів (<http://surl.li/kiam>): Статуту Сумського національного аграрного університету (<http://surl.li/afjoa>); «Положенням про організацію освітнього процесу у СНАУ» (<http://surl.li/afjio>); Концепцією освітньої діяльності (<http://surl.li/anhho>); Стратегією розвитку Сумського національного аграрного університету на 2021–2025 роки (<http://surl.li/afjnz>). Усі згадані нормативні документи знаходяться у відкритому доступі на офіційному сайті університету в розділах «Нормативні документи» (<http://surl.li/kiam>) та «Забезпечення якості освіти» (<http://surl.li/kibd>). На сайті університету можна ознайомитися зі звітами про роботу університету, та фінансовими документами (<https://snau.edu.ua/finansovo-ekonomichna-diyalnist/normativni-dokumenty/>). Під час онлайн-експертизи було підтверджено, що усі учасники освітнього процесу ознайомлені з даними документами, знають свої права й обов'язки та розуміють, де можуть знайти потрібну інформацію у разі необхідності.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

У результаті спілкування зі стейкхолдерами встановлено, що проект ОНП на 2021 рік був оприлюднений у відповідні терміни на сайті СНАУ (https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/%D0%9E%D0%9D%D0%9F-%D0%95%D0%9A%D0%9E-2021_-5-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82.pdf). Однак на сторінці де розміщений проект ОНП не зазначено інформацію, куди надсилати пропозиції та рекомендацій. Також слід зазначити, що не вказана кінцева дата обговорення проекту ОНП та відсутня практика опублікування зведеної таблиці пропозицій, яка розміщується після закінчення громадського обговорення. Тому задля того, аби гарантувати можливість стейкхолдерів подати свої пропозиції та зауваження до відповідного проекту ОНП, рекомендовано опублікувати на офіційному сайті ЗВО алгоритм розгляду та оновлення ОНП із зазначенням кінцевої дати обговорення проекту ОНП та зведеної таблиці пропозицій після закінчення обговорення. Проект ОНП на 2022 рік під час роботи ЕГ не був оприлюднений. За даним підкритерієм встановлено відповідність із зауваженням.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

ЕГ встановлено, що на сайті СНАУ (<http://science.snau.edu.ua/aspirantura/osvitno-naukovi-programi/>) та на сторінці кафедри екології та ботаніки у вкладці «Підготовка здобувачів за ОНП Екологія» (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%20d1%97-ta-botaniki/pidgotovka-zdobuvachiv-za-onp-ekologiya/>, <http://surl.li/aosnw>) оприлюднено ОНП у вільному доступі, а у вкладці «Силабуси дисциплін» розміщено силабуси всіх ОК, які забезпечують дану ОНП включаючи й вибіркові компоненти (<https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-ekologi%20d1%97-ta-botaniki/pidgotovka-zdobuvachiv-za-onp-ekologiya/silabusi-disciplin/>). Інформація подана доступно. Спілкування з фокус-групами показало, що зовнішні та внутрішні стейкхолдери обізнані про те, де розміщена ОНП і мають можливість перегляду за необхідності. Також встановлено, що стейкхолдери обізнані про зміст, цілі та задачі ОНП.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Діяльність ЗВО, у тому числі на даній ОНП, прозора і публічна. Уся необхідна інформація знаходиться у відкритому доступі на сайті Університету і є зрозумілою для усіх стейкхолдерів. Найвні чіткі і зрозумілі правила щодо прав та обов'язків усіх учасників освітнього процесу. Нормативно-правові акти та положення, що діють у ЗВО, доступні для тих, чий права й обов'язки вони регулюють. Проект ОНП знаходиться у вільному доступі для відкритого обговорення з усіма зацікавленими сторонами.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Недоліки: відсутність кінцевої дати обговорення проекту ОНП та практики опублікування зведеної таблиці пропозицій та зауважень до відповідних проектів. Рекомендації: зазначити на офіційному сайті СНАУ алгоритм розгляду та оновлення ОНП, який діє у закладі, із визначеною кінцевою датою обговорення проекту ОНП, та ввести практику опублікування зведеної таблиці пропозицій і зауважень від стейкхолдерів протягом 1 місяця після закінчення громадського обговорення.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

ЕГ відзначає загальну відповідність ОНП «Екологія» критерію доступності та публічності. Надані ЕГ рекомендації щодо удосконалення даного критерію можуть бути впроваджені в короткі строки.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

Для кожного здобувача у ОНП є дисципліни, що відповідають тематиці наукових досліджень. Дисципліни вільного вибору орієнтовані на існуючу наукову школу популяційної екології на кафедрі, напрям якої розвивається у наукових тематиках здобувачів (Лісова екологія, Біоіндикація і бітестування, Популяційна екологія рослин тощо). Розроблена Ю.А. Злобіним концепція і методика аналізу віталітетної структури фітопопуляцій, на теперішній час є загально визнаною і використовується в роботах багатьох українських та зарубіжних вчених, на сучасному етапі продовжується у наукових тематиках здобувачів ОНП «Екологія». Так, дисертаційне дослідження Ярошенко Н. «Популяції видів трав'яного ярусу лісових екосистем Сумського геоботанічного округу в умовах лісгосподарського користування» тісно пов'язано із дисципліною, яку обрала аспірантка, а саме «Популяційна екологія». ОК 13 забезпечує ПРН, пов'язані із майбутньою викладацькою діяльністю здобувачів. Набуття аспірантами компетентностей з методів дослідження забезпечуються ОК 4,5, 6. Підготовка до викладацької діяльності, до роботи в міжнародному науковому середовищі, дослідницької діяльності поза академічним середовищем здійснюється здобувачами в рамках їх участі у міжнародних проектах та грантах, стажуваннях, а також наукових досліджень на території ПЗФ Сумщини, науковим куратором яких є кафедра екології та ботаніки СНАУ.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

Оскільки наукова робота кафедри екології та ботаніки насамперед пов'язана із становленням і функціонуванням наукової школи популяційної екології рослин Злобіна Ю., критична маса науковців даного екологічного напрямку є цілком достатньою для ОНП на високому науковому рівні. Кафедра має у своєму складі 9 НПП, науковий напрям яких пов'язаний із проблематикою популяційної екології. Згідно інформації, наданої на запит ЕГ, щодо відповідності напрямів досліджень аспірантів та їх наукових керівників тематики або науковий напрям підготовки дисертації повністю відповідають науковим напрямам керівників та ключовим словам їх публікацій (відповідність наук_керівн). Так, наукові дослідження аспірантки Коршикової К. стосуються екологоценотичної та популяційної характеристики, охорони і збереження видів *Stipa* та *Festuca* природного заповідника «Михайлівська цілина», а науковий напрям її наукової керівниці Скляр В. стосується проблем природного відновлення як механізму забезпечення функціонування лісових фітоценозів Лівобережного Полісся України, нових показників для оцінки стану популяцій лісоутворювальних видів і їх внутрішньопопуляційних структур: індекс різноманітності розмірної структури (IDSS), коефіцієнт дискретності вікових спектрів (KD), індекс віталітетної динаміки (IVD). Загалом наукові

дослідження за обома темами спрямовані на встановлення рівня біорізноманіття на популяційному рівні організації фітоценозів з метою оцінки динаміки і стійкості існування в рослинному покриві корисних видів рослин, рідкісних рослин і бур'янів агроєкосистемах. Об'єктами дослідження є: популяції лісоутворюючих деревних порід, популяції лучних кормових рослин, популяції бур'янів в агрофітоценозах, популяції рідкісних видів рослин, включених до Червоної книги України і регіональний список рослин, які підлягають охороні в Сумській обл. Основні завдання дослідження полягають у встановленні популяційних механізмів, які лежать в основі самопідтримки, стійкості і трендів динаміки популяцій рослин різних життєвих форм і різних еколого-функціональних типів. Прикладний аспект дослідження при цьому орієнтований на розробку екологічно безпечних технологій використання лісових та лучних рослинних угруповань, а також екологічно безпечних технологій контролю бур'янів у посівах. Тематика та напрямки роботи наукової школи популяційної екології рослин координуються та узгоджуються із Інститутом ботаніки Національної академії наук України. Під час зустрічі із ЕГ, Гарант ОНП зазначив, що кафедра екології та ботаніки СНАУ є науковим куратором природно-заповідних об'єктів Сумщини (Гетьманського національного природного парку, ПЗ «Михайлівська цілина» і інших). За результатами державної атестації ЗВО, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності за науковими напрямами, СНАУ має категорію Б за науковою атестацією у кваліфікаційній групі за науковим напрямом Аграрні науки та ветеринарія (<https://cutt.ly/DURMAv4>).

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

Аналіз відомостей самоаналізу, сайту СНАУ та огляд МТБ університету, спілкування з роботодавцями підтвердили, що здобувачі організаційно та матеріально забезпечені в межах ОНП і мають можливість проводити наукові дослідження на сучасному рівні, а також проводити апробацію результатів наукових досліджень відповідно до власної тематики. Аспіранти можуть проводити дослідження у наукових лабораторіях (<https://agro.snau.edu.ua/navchalno-naukovi-laboratori%1%97/>), на дослідному полі (<https://agro.snau.edu.ua/doslidne-pole/>) тощо). Здобувачі освіти мають можливість апробації наукових результатів також завдяки участі у міжнародних конференціях, програма яких передбачає розгляд екологічних та природоохоронних проблем («Гончарівські читання» (<https://cutt.ly/CEpFbE8>), до 90-річчя «Михайлівської цілини» (<https://cutt.ly/KEpFNAa>), «Популяційна екологія рослин: сучасний стан, точки росту» тощо), які проводяться у СНАУ. ЗВО щорічно проводить дві внутрішні наукові конференції для студентів, аспірантів та викладачів (<https://cutt.ly/uEpDKv6>). Бібліотека ЗВО надає безкоштовний для здобувачів доступ до цифрового репозиторія (<http://repo.snau.edu.ua>), наукової літератури та наукометричних баз Scopus і Web of Science (<https://cutt.ly/vEpDOyn>). Можливість обговорення результатів і проблем власних наукових досліджень надається на засіданнях Ради молодих вчених та наукового гуртка (<http://surl.li/ahtrc>). Результати своїх досліджень здобувачі можуть безкоштовно публікувати у науковому фаховому журналі категорії Б «Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Агрономія і біологія» (<https://cutt.ly/uEpDF3m>). Зі слів аспірантів участь у конференціях, організованих СНАУ, для аспірантів здійснюється на безоплатній основі. Атестація здобувачів відбувається у формі наукових семінарів на кафедрі екології та ботаніки з обговоренням результатів роботи (піврічні та річні атестації). ЗВО має можливості для створення спеціалізованих вчених рад для разового захисту за спеціальністю 101 Екологія (відповідь на запит ЕГ 1).

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

На думку експертної групи, СНАУ забезпечує можливості для долучення аспірантів до міжнародної академічної спільноти, зокрема через виступи на наукових конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах і програмах мобільності. Зокрема, ЗВО є офіційним партнером міжнародної мережі університетів BSEMAN, Вишеградської спілки університетів (<http://surl.li/onsg>), має більше 100 договорів з освітніми та науковими установами з 33 країн світу та співпрацює із ними (<http://surl.li/amrgh>, <http://surl.li/agtpb>, <http://surl.li/anidk>). Аспіранти СНАУ використовують можливості, створені університетом для міжнародної співпраці впродовж навчання, зокрема з жовтня 2021 р. аспірантка 2 року навчання Ярошенко Н. проходить наукове стажування у рамках стипендії від Німецького федеративного фонду довілля Німеччини в університеті Касселю (<https://cutt.ly/UEoSDUA>, відповідь на запит ЕГ 15). Аналіз публікацій аспірантів (н-д Ху Сунтао), показує, що вони разом із керівниками публікуються в фахових закордонних виданнях і беруть участь у Міжнародних наукових конференціях (відповідь на запит ЕГ 3). Здобувачі ОНП «Екологія» активно залучаються до неформальної освіти через участь у заходах, які реалізуються у СНАУ у рамках міжнародного проєкту Erasmus+ Jean Monnet Chair «EU Climate Leadership» 620031-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR (<http://surl.li/agilu>, <http://surl.li/amxcp>, <http://surl.li/arhrp>), співпраці із Чеською агенцією розвитку (<http://surl.li/amuva>) тощо. Рекомендується посилити роботу з залучення аспірантів у програмах міжнародного обміну та стажування; сприяти підвищенню публікаційної активності аспірантів у виданнях, що індексуються наукометричними базами SCOPUS, WoS тощо.

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

ЕГ підтвердила факт залучення наукових керівників аспірантів у проектах (<https://cutt.ly/xEpMRUb>; <https://cutt.ly/6EpMQju>; <https://cutt.ly/FEp1COK>; <https://cutt.ly/DEp1MXG>; <http://surl.li/angtn>)

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

У ЗВО є ряд документів (<https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/>), які чітко та структуровано описують дотримання академічної доброчесності і відповідні санкції у разі виявлення порушень. Сформований механізм забезпечення академічної доброчесності СНАУ, зокрема, відбувається перевірка робіт на академічний плагіат, морально-етична комісія, яка в свою чергу займається виявленими порушеннями та кафедра, яка в першу чергу забезпечує інформування усіх учасників освітнього процесу щодо дотримання правил, встановлених у ЗВО, і першочерговою перевіркою робіт працівників кафедри та аспірантів. Також під час зустрічей підтверджено факт того, що на ОНП не виявлено жодного факту порушень академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

До сильних сторін ОНП в контексті Критерію 10 відносяться: зміст ОНП відповідає науковим інтересам аспірантів та містить всі необхідні освітні та наукові компоненти для повноцінної підготовки до дослідницької та викладацької діяльності; наукова діяльність аспірантів повністю відповідає напрямові досліджень наукових керівників; функціонує загально визнана наукова школа із багаторічними традиціями екологічних досліджень; аспіранти мають можливість апробації наукових результатів шляхом участі у щорічних міжнародних конференціях як на базі ЗВО, так і у національних та міжнародних організаціях-партнерах; аспіранти мають можливість публікувати результати своїх наукових досліджень у фахових виданнях СНАУ; аспіранти мають усі можливості проведення дисертаційних досліджень у наукових лабораторіях, оснащених сучасним обладнанням; наявна діяльність ЗВО щодо популяризації та забезпечення академічної доброчесності всіх учасників освітнього процесу.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

Рекомендується: активізувати участь аспірантів у програмах міжнародного обміну; посилити публікаційну активність аспірантів у виданнях, що індексуються наукометричними базами SCOPUS, WoS тощо;

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Зважаючи на сильні сторони та наведені рекомендації, вважаємо, що ОНП відповідає рівню В за критерієм 10.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна добросовісність	B
Критерій 6. Людські ресурси	A
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	A
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	B

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Мандрик Олег Миколайович

Члени експертної групи

Риженко Наталія Олександрівна

Мандебура Анастасія Юріївна